

**CULEGERI DE MUZICĂ PENTRU PIAN DIN REPUBLICA MOLDOVA:
CRESTOMAȚIA MUZICALĂ „PE ARIPI DE CÂNTEC“
ÎN REDACȚIA IRINEI STOLEAR**

**COLLECTIONS OF MUSIC FOR PIANO FROM THE REPUBLIC OF MOLDOVA:
THE MUSICAL ANTOLOGY „ON THE WINGS OF A SONG“
UNDER THE IRINA STOLEAR’S EDITORSHIP**

ELENA GUPALOVA,

lector superior universitar, doctor în studiul artelor,
Universitatea de Stat „Alec Russo” din Bălți

Autorul acestui articol pune în discuție o colecție de note muzicale pentru pianistii începători „Pe aripi de cântec”, publicat sub redacția pedagogului-pianist Irina Stolear. Repertoriul acestui manual constă din cântece și dansuri populare moldovenești interpretate în mod tradițional.

Modul de instruire utilizat în acest manual este sistematic și curent. Toate piesele din colecție sunt aranjate pe principiul complexității progresive: alternativă, apoi jocul ambelor mâini, elemente de polifonie, asimilarea acompaniamentului, interpretarea într-un ansamblu. Din punct de vedere pedagogic, manualul este orientat și spre dezvoltarea unor tehnici asociate cu tradițiile dansurilor populare moldovenești.

Cuvinte-cheie: *colecție de note muzicale, manual, pianisti începători, cântece și dansuri populare moldovenești, elemente de polifonie, interpretarea într-un ansamblu.*

The author of the article raises for discussion the collection of music for beginning pianists „On the wings of a song” published under the editorship of teacher-pianist Irina Stolear. The educational repertoire included in the collection consists of Moldovan folk songs and dances performed in a traditional manner.

The way of training, presented in the manual, is systematical and consecutive. All the pieces in the collection are arranged according to the principle of increasing complexity: alternation, playing with both hands, elements of polyphony, assimilation of accompaniment, playing in an ensemble. From a pedagogical point of view the manual is focused on the development of some techniques concerning the traditions of Moldovan folk dances.

Keywords: *collection of music, manual, beginning pianists, Moldovan national songs and dances, elements of polyphony, playing in an ensemble.*

Încă de la începutul secolului XXI (în anul 2001), la editura *Pontos* a văzut lumina tiparului una din cele mai reușite crestomații muzicale pentru pianistii începători: *Pe aripi de cântec* (Album pentru

pianiști începători) [1], bazată pe o selecție de materiale folclorice. Culegerea în cauză a fost îngrijită de Irina Stolear — cadru didactic de categorie superioară, ce activează la liceul „S. Rachmaninov“.

În calitate de colaborator al cabinetului didactico-metodic, în anii '80 ai secolului trecut, I. Stolear a cutreierat satele și centrele raionale din întreaga republică, susținând lecții, lecții deschise și concerte cu caracter instructiv. În rezultatul testării pedagogilor și a elevilor școlilor de muzică, treptat, i-a apărut ideea de a edita un manual pentru pian, care ar avea drept punct de plecare folclorul moldovenesc. Mai târziu (în temei, din cauza absenței unor exemple și exerciții muzical-didactice în care s-ar întrevedea caracterul specific al muzicii naționale) ea a renunțat la această idee, luând o altă decizie — de a adapta la posibilitățile interpreților începători materialul muzical vocal și instrumental național deja existent.¹

Culegerea *Pe aripi de cântec* a fost adresată elevilor pianiști ai claselor pregătitoare și începătoare (primul an de studiu). De asemenea, acest material poate fi utilizat și în clasele următoare ale școlilor de muzică, ca material pentru citirea notelor la prima vedere, pentru intuirea după auz a acompaniamentului sau pentru transpoziție. Ediția în cauză conține melodii populare caracteristice, ușor de memorizat, selectate din culegerile de folclor ale lui P. Stoianov [2], G. Ciaicovschi [3], V. Curbet [4] și alte surse folclorice. I. Stolear a fost interesată în primul rând de temele de dans, care pot fi transpuse cu ușurință pentru două mâini, fragmente nu prea mari ca volum, dar foarte expresive, care se evidențiază în cadrul structurilor multipartite.

Crestomația în cauză propune micilor pianiști cele mai cunoscute melodii populare: *Băsmăluța, Ițele, Alunelul; Sultănica; Bobul; Chiriac; La morișcă; Hai, Ileană; Dor de mamă; Cărăbuș; Ursulică cel bălan; Baraboi; Brâu; Soro, soro; Vino, vino, surioaro; Lângă malul Dunării; Cine joacă horele; Tinerețe; Bucuria; Drăgușele* ș.a. Tot aici au fost incluse și cele mai populare melodii ale unor cunoscuți compozitori autohtoni: I. Macovei (*Tăpușele, Trei iezii; 8 martie; Lie, lie, ciocârlie; Auraș-păcuraș; Graiul meu; Cântec de leagăn*), A. Tamazlăcaru (*Peștișorul; Zburdă iedul pe muncel*), C. Rusnac (*Pleacă broasca la oraș; Mama; Cum se spală ariciorii*), S. Lungul (*Mingea nouă; La școala iepurașilor*), E. Doga (*Zece frățiori; Frunza și soarele; Fluierașul; Rășai, soare*), Z. Tkaci (*Ghiocelul*), V. Rotaru (*Înainte de ploaie; Eu mă spal; Ursul în pădure*), T. Zgureanu (*Izvoraș; Dor; Cucul*), O. Negruți (*Motănașul*), V. Zagorschi (*Pâine-pâiniță*), Iu. Țibulschi (*Bradule; Doi cocoși; Casa mea*), E. Mamot (*Cui îi place a hori*), B. Dubosarski (*Vaporașul*), Gh. Mustea (*Mingea*) ș.a.

Poetul Gr. Vieru este și el prezent în această crestomație, oferind copiilor lucrări muzicale (*Anotimpuri în culori; Melc, melc, codobelc; Să trăiți, să-nfloriți; Vino, peștișor; Cine cântă-așa; Cucule; Dragă mi-i hora; Unde mergi, tu, mielule?*), pe care aici le semnează în calitate de compozitor. De asemenea, ediția mai cuprinde și 10 ansambluri pentru pian la 4 mâini: 6 prelucrări ale unor melodii populare cunoscute (*Ghicitoare; Măi, curcane; Primăvara; Mulți ani trăiască; Patria mea; De-a cucu*) și aranjamente ale unor lucrări muzicale semnate de A. Chiriac (*Pom acasă; Pui de vrabie*), B. Dubosarski (*Cine ascultă muzica*) și Gr. Vieru (*Rățoiul*).

În aranjamentele sale pentru pian (112 miniaturi pentru copii, dintre care 102 sunt pentru pian solo), I. Stolear a utilizat două variante ale materialului folcloric inițial: melodie notată pe un singur rând și cântec pentru copii cu acompaniament instrumental nu prea dificil. Pentru un șir întreg de melodii populare redactorul ediției a compus un acompaniament comod pentru interpretare (sau compartimente menite să întregescă ideea muzicală, în ansamblurile la 4 mâini), iar în cântecele pentru copii a utilizat doar melodia, pe care a aranjat-o la două mâini.

Repertoriul didactic al ediției în cauză constă din cântece și dansuri populare moldovenești, în cea mai mare parte, aranjate în manieră tradițională. Toate aceste materiale au fost selectate cu un deosebit simț estetic, iar prelucrările melodiilor folclorice au fost prezentate în notație firească, în concordanță cu trăsăturile metro-ritmice specifice muzicii populare. Elementul național transpare în mijloacele de expresie muzicală a fragmentelor incluse în culegere: în structura melodică, metro-ritmică, modală și în cea sintactică, în particularitățile cadențelor ș.a.m.d.

1 Din interviul realizat de către I. Stolear, autorul culegerii la 1.12.2006.

În procesul de selectare a melodiilor, autorul a respectat criterii precise, menite să faciliteze însușirea acestora. O parte a melodiilor destinate transunerii au suferit anumite modificări din partea autorului, fiind incluse aici doar parțial. Pentru lucrările muzicale de dimensiuni mici au fost alese tonalități cu armuri reduse; digitația a fost adaptată posibilităților pianiștilor începători. Pentru a facilita însușirea ritmului, fiecare melodie este însoțită și de versuri pentru copii, cimilituri, ghicitori menite să trezească copilului asociații vizuale mai pregnante (*Zburdă iedul pe muncel; Melc-melc; Auraș-Păcuraș ș.a.*). De asemenea, autorul a acordat o mare atenție și redacției muzicale propriu-zise, indicând cu minuțiozitate digitația, hașurile, articulația, tempourile și nuanțele.

O importanță metodică deosebită o au în alegerea dată câteva momente: întâi de toate, autorul scoate în evidență, la o primă etapă de instruire, intonațiile ritmice din 2-3 sunete, care sunt familiare copilului (râsul, imitarea păsărilor, numărătorile, cântecele-cimilituri, cântecele de leagăn, bătăile din palme, salturile din timpul dansului ș.a.m.d.); și însăși metoda de expunere a materialului muzical, care este prezentat sub formă de cântec pentru copii sau cimilitură (vers sau numărătoare).

Desfășurarea procesului de instruire propus în această alegere didactică poartă un caracter consecvent și bine sistematizat. Întrucât formulele ritmice specifice melodiilor populare sunt destul de variate — apar desene ritmice punctate, sincopate, triolete ș.a.m.d., — acestea necesită o însușire treptată și bine planificată². Toate piesele din cadrul culegerii se succed conform principiului creșterii dificultății (cântarea cu mâini separate, mai apoi cu ambele mâini, cântarea în ansamblu, elemente polifonice (canoane de dimensiuni mici), familiarizarea cu acompaniamentul: mai întâi unul sau două sunete în mâna stângă, mai apoi un interval, un acord ș.a.m.d.).

Așadar, următoarelor procedee, le sunt dedicate miniaturile corespunzătoare:

- Procedului non-legato — miniaturile 1–11,
- Hașurii legato — nr.12, 13, 23, 29, 37, 39, 43, 63, 88, 98 ș.a.
- Procedul staccato — nr. 100 -102, 112 ș.a.
- Însușirea cheii bas — nr. 50, 52, 55, 73, 74, 77 ș.a.
- Ritmul punctat — nr. 76, 90, 96 ș.a.
- Ritmul sincopat — nr.51, 70, 89 (în mâna stângă) ș.a.
- Triolete — nr. 45, 94, 95 ș.a.
- Apogiaturi și melisme — nr. 78, 79, 81, 83, 97 ș.a.

De asemenea, alegerea conține și indicațiile metodice ale redactorului, legate de însușirea procedeelelor întâlnite în muzica populară moldovenească: „Melismele, întâlnite în interpretarea lăutărească, trebuie să fie cântate cât mai expresiv, într-o sonoritate plină și largă. În cazul când interpretarea este dificilă și necesită eforturi mai mari din partea unor copii, profesorul poate simplifica sau omite melismele din programul propus, pentru a se întoarce la acestea mai târziu“ [1, p. 3-4.]. În cuvântul introductiv, autorul de asemenea propune elevilor câteva exemple muzicale într-o melismatică simplificată.

Crestomația se bazează pe principiile deja cunoscute ale pedagogiei muzicale. În special, aceasta se referă la principiile selectării repertoriului și la ideea ca instruirea trebuie să se bazeze pe formarea unei percepții auditive prealabile.

În această lucrare autorul își propune:

- de a introduce în practica pedagogică a instruirii pianistice inițiale intonații specifice muzicii moldovenești;
- de a forma auzul muzical și abilitățile pianistice de bază ale copilului, pe exemplul unor cântece, dansuri, piese mai simple, ce conțin formule modale și ritmice caracteristice muzicii naționale;
- de a axa bazele instruirii pianistice pe melodii moldovenești simple, ușor de memorizat, aranjate pentru pian de însăși alcătuitoarea acestora.

² I. Stolear a renunțat, în crestomația dată, la exerciții și studii instructive speciale. Partea tehnică aici este inclusă oarecum în piesele propriu-zise.

Importanța acestui original „abecedar muzical” rezidă în faptul că el este menit să trezească interesul și dragostea copilului către arta muzicală populară.

Culegerea reprezintă o primă lucrare fundamentală în domeniu dat, apărută la noi în republică, care este foarte apropiată de criteriile moderne acceptate în școala pianistică pentru primii ani de studiu. Nu întâmplător, în introducerea la această publicație didactică, autorul arată: „Culegerea-album este dedicată copiilor ce studiază pianul și își propune următorul scop: de a însuși cât mai repede materialul programului de studiu pentru muzicienii-începători.” [1, p. 3]. Prin urmare, creșterea este foarte valoroasă și eficientă pentru etapa inițială de studiere a instrumentului de către elevii școlilor de muzică și liceele din Republica Moldova.

Referințele bibliografice

1. STOLEAR, I. *Pe aripi de cântec*. Album pentru pianiștii începători. Chișinău: Pontos, 2001.
2. STOIANOV, P. *500 melodii de jocuri din Moldova*. Chișinău, 1972.
3. CIAICOVSCHI, G. *Doine, cântece, jocuri*. Chișinău, 1972.
4. КУРБЕТ, И., МАРДАРЬ, М. *Молдавские народные танцы: Из репертуара Государственного ансамбля народного танца „Жок”*. Кишинёв, 1969.